

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN 2786-5274 (Print)
DOI:10.52058/2786-5274-2025-8(48)

*Ми йдемо за Того, чому
немає чини в усьому світі –
за Батьківщиною.*
О. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

№ 8(48) 2025

- Фодор К.Й., Гнатик К.Б., Густі І.І.** 2275
*ПРЕДСТАВЛЕННЯ ГРАМАТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ АБО
САМОСТІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ ПРАВИЛ ЯК
ДВА НАВЧАЛЬНІ ПІДХОДИ*
- Халідахон Бахтіярова** 2284
*ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ
ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ*
- Хлонь Н.В.** 2295
*ГЕОЛОГІЧНІ ЗНАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ
КАРТИНИ ІСТОРІЇ ПЛАНЕТИ*
- Хун Женьлун** 2307
*ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА ДО ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ*
- Чжуан Янь, Лупаренко С.Є.** 2319
*ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СЕРЕДНЬОЮ
ОСВІТОЮ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ*
- Чикалова М.М.** 2332
*ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ПРОВІДНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ІНТЕРАКТИВНОГО
НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО*
- Шишак А.М., Чайка В.М., Руденський Р.Є.** 2344
*РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У
ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІД-
ЖЕНЬ*
- Юрченко А.О., Богославський С.В., Семеніхіна О.В.** 2355
*ВИКЛИКИ НАВЧАННЯ ПРОГРАМУВАННЮ РOLЬ ВІДКРИТИХ
ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ І ВИКЛАДАЧІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ*

УДК 378.147:174:37.012

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8\(48\)-2344-2354](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)-2344-2354)

Шишак Андріана Михайлівна доктор філософії, викладач кафедри освітології і педагогіки, Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, тел.: (0352) 51-75-24, <https://orcid.org/0000-0001-7715-9528>

Чайка Володимир Мирославович доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри освітології і педагогіки, Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, тел.: (0352) 51-75-24, <https://orcid.org/0000-0003-3665-0403>

Руденський Ростислав Євгенович доктор філософії, викладач кафедри освітології і педагогіки, Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, тел.: (0352) 51-75-24, <https://orcid.org/0000-0001-5890-6276>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація. У статті досліджено реалізацію принципу академічної доброчесності у процесі виконання науково-педагогічних досліджень відповідно до етапів їх проведення. Зазначено, що наукова етика передбачає надання об'єктивної та достовірної інформації щодо обґрунтування актуальності проблеми; оригінальне формулювання теми; відображення власних інноваційних ідей та напрямів наукових пошуків; самостійне складання списку друкованих та електронних наукових праць та їх критичне опрацювання; дотримання вимог до організації педагогічного спостереження, анкетування, експерименту тощо для об'єктивного збору даних; коректне оформлення покликань на праці дослідників; реальну широку імплементацію наукових ідей в освітній процес закладів освіти; якісне оформлення звіту на основі фактичних даних; оригінальність тексту у наукових публікаціях; тощо. Обґрунтовано, що порушеннями принципу академічної доброчесності під час виконання науково-педагогічних досліджень можуть бути такі: плагіат положень, які підтверджують актуальність теми дослідження; застосування інструментів штучного інтелекту для фабрикації та фальсифікації даних; маніпулятивний аналіз інформації; проведення дослідження без підтвердження добровільності долучення до них суб'єктів освітнього процесу; приховування отриманих результатів, які суперечать доведенню гіпотези; конфлікт інтересів під час імплементації наукових напрацювань в освітній процес; підроблення документів, які підтверджують впровадження авторських розробок у практику закладів освіти; плагіат у звітах, наукових публікаціях, методичних рекомендаціях; дописування в кількості

авторів осіб, які фактично ними не були; та ін. Підкреслено, що у процесі проведення науково-педагогічних досліджень будь-які прояви порушення принципу академічної доброчесності є неприпустимими.

Ключові слова: академічна доброчесність; принцип академічної доброчесності; науково-педагогічні дослідження; фабрикація; фальсифікація; плагіат; якість; освіта; професійна підготовка; заклад вищої освіти.

Shyshak Andriana Mykhailivna Doctor of Philosophy, Lecturer of the Department of Educology and Pedagogy, West Ukrainian National University, Ternopil, tel.: (0352) 51-75-24, <https://orcid.org/0000-0001-7715-9528>

Chaika Volodymyr Myroslavovych Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Acting Head of the Department of Educology and Pedagogy, West Ukrainian National University, Ternopil, tel.: (0352) 51-75-24, <https://orcid.org/0000-0003-3665-0403>

Rudenskyi Rostyslav Yevhenovych Doctor of Philosophy, Lecturer at the Department of Educology and Pedagogy, West Ukrainian National University, Ternopil, tel.: (0352) 51-75-24, <https://orcid.org/0000-0001-5890-6276>

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF ACADEMIC INTEGRITY IN THE PROCESS OF CONDUCTING SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL RESEARCH

Abstract. The article examines the implementation of the principle of academic integrity in the process of conducting scientific and pedagogical research, in accordance with the respective stages of its realisation. It is stated that scientific ethics entails the provision of objective and reliable information regarding the justification of the research problem's relevance; original formulation of the research topic; presentation of personal innovative ideas and scientific directions; independent compilation of a list of printed and electronic scholarly sources and their critical analysis; adherence to the requirements for conducting pedagogical observation, surveys, experiments, etc., aimed at collecting objective data; proper referencing of scholars' works; genuine and broad implementation of scientific ideas into the educational process of academic institutions; high-quality reporting based on factual data; originality of scientific publications; and more.

It is argued that violations of the principle of academic integrity during the execution of scientific and pedagogical research may include the following: plagiarism of statements substantiating the relevance of the topic; use of artificial intelligence tools to fabricate and falsify data; manipulative analysis of information; conducting research without verifying the voluntary participation of educational process actors; concealment of results that contradict the hypothesis; conflict of interest in the

implementation of scientific developments in education; forgery of documents proving the application of authors' developments in educational institutions; plagiarism in reports, scientific publications, methodological guidelines; listing individuals as co-authors who did not actually contribute to the research; and others.

It is emphasised that during the process of conducting scientific and pedagogical research, any manifestation of violation of the principle of academic integrity is inadmissible.

Keywords: academic integrity; principle of academic integrity; scientific and pedagogical research; fabrication; falsification; plagiarism; quality; education; professional training; higher education institution.

Постановка проблеми. Науково-педагогічні дослідження спрямовані на те, щоб на основі системної дослідницької роботи спродувати нові знання, що будуть корисними під час організації освітньої діяльності. Увесь процес їх здійснення має реалізовуватися відповідно до конкретних принципів, серед яких важливе місце займає принцип академічної доброчесності. Його дотримання є особливо важливим зараз – у час, коли Україна активно інтегрується у європейський освітньо-науковий простір. Через це вітчизняні науково-педагогічні дослідження мають бути якісними та відповідати усім вимогам до процесу організації та проведення наукових розвідок. А вже досвідчені науковці та здобувачі вищої освіти, які роблять перші кроки у такій діяльності у межах професійної підготовки у ЗВО, повинні це забезпечувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені по-різному визначають принципи науково-педагогічних (наукових педагогічних) досліджень. Наприклад, О. Дубасенюк виокремлює серед них «принцип цілісного вивчення об'єкта/суб'єкта освіти; принцип постійного вивчення особистості, педагогічного явища; принцип порівняння успіхів і невдач особистості з її особистим досвідом, а не з досвідом інших суб'єктів освіти; принцип урахування вікових особливостей; принцип вивчення особистості в діяльності і через діяльність; принцип комплексного використання методів науково-педагогічних досліджень; принцип добровільності; принцип відносної об'єктивності і правильності результатів дослідження» [1].

Колектив науковців під керівництвом З. Курлянд вважає, що такими положеннями є: «принцип цілісного вивчення педагогічного явища чи процесу; принцип комплексного використання методів дослідження під час вивчення проблем педагогіки; принцип єдності вивчення і виховання особистості; принцип одночасного вивчення колективу й особистості; принцип вивчення явища в зміні, розвитку; принцип історизму; принцип поєднання наукової сміливості з найбільшою передбачливістю; принцип глибинного розгляду досліджуваної проблеми; принцип педагогічної ефективності» [8, с. 34–43]. Н. Кравець акцентує на необхідності дотримання принципів «об'єктивності, вивчення явищ у їх тісному взаємозв'язку, вивчення педагогічних явищ у їх розвитку,

системності, єдності логічного й історичного, концептуальної єдності дослідження, цілісного підходу, комплексності, діяльнісного» [5, с. 11–14].

Зважаючи на зазначений перелік, наскрізно простежується необхідність дотримання під час здійснення науково-педагогічних досліджень наукової етики, яка охоплює достовірність вказаної інформації, відсутність плагиату, правильність цитування використаних джерел та об'єктивність висновків, що акумулює у собі принцип академічної доброчесності [6, с. 45]. Обов'язковість застосування цього основного положення під час здійснення наукових розвідок у сфері освіти та педагогіки зумовлює вибір теми дослідження та підтверджує її актуальність.

Україна здійснює суттєві кроки для забезпечення академічної доброчесності в освіті та науці. Для цього розроблено Проект Закону України від 08.01.2024 № 10392 «Про академічну доброчесність». Відповідно до нього, академічну доброчесність розуміють як «сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності» [9]. У змісті цього проекту узагальнено принципи академічної доброчесності, серед яких – «нетерпимість (нульова толерантність) до будь-яких проявів порушень академічної доброчесності» та «повага до результатів академічної діяльності (авторства) іншої людини та непорушність права інтелектуальної власності», які є особливо актуальними під час здійснення науково-педагогічних досліджень [9].

Академічна доброчесність – це комплексне поняття, «що об'єднує етичні норми і правові засади в науці, яких повинні дотримуватися педагогічні, науково-педагогічні й науково-технічні працівники, здобувачі освіти та ЗВО на всіх рівнях системи освіти з метою забезпечення якості науки й освіти та довіри до них» [4, с. 84]. Закон України «Про освіту» (Стаття 42) подає тлумачення академічної доброчесності як «сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [10]. Отже, принцип академічної доброчесності містить у собі низку конкретних положень, яких варто дотримуватися, щоб його реалізовувати, зокрема у процесі здійснення науково-педагогічних досліджень.

Мета статті полягає в тому, щоб охарактеризувати зміст реалізації принципу академічної доброчесності у процесі поетапного виконання науково-педагогічних досліджень та визначити характерні види його порушень під час наукових пошуків.

Виклад основного матеріалу. Основними етапами науково-педагогічного дослідження є такі:

– підготовчий етап (охоплює окреслення актуальності теми; визначення мети дослідження, його завдань та гіпотези; продукування програми дослідження, визначення методів для її реалізації);

– теоретичний етап (передбачає опрацювання літературних джерел; аналіз та узагальнення наявних теорій та практичних підходів; розробку концептуальних основ наукових розвідок);

– емпіричний етап (містить збір даних шляхом проведення анкетування, експерименту, педагогічного спостереження);

– аналітичний етап (полягає в аналізі та опрацюванні отриманих даних, здійсненні перевірки гіпотези, формулюванні висновків та рекомендацій);

– впроваджувальний етап (охоплює укладення пропозицій для застосування результатів на практиці та широку апробацію результатів в освітньому процесі);

– підсумковий етап (передбачає оформлення звіту, методичних рекомендацій, наукових публікацій, а також виступи на конференціях, семінарах, форумах тощо щодо представлення результатів дослідження) [6, с. 22–23].

У процесі виконання науково-педагогічних досліджень реалізовувати принцип академічної доброчесності слід на кожному з етапів. Охарактеризуємо, якими шляхами це слід здійснювати та які порушення трапляються.

На підготовчому етапі дослідник обґрунтовує актуальність обраної теми – пояснює, чому саме зараз потрібно вивчати проблему. Для цього доцільно з'ясувати суперечності між наявними науковими знаннями та тими, що їх потребує педагогічна теорія та практика [12, с. 156–157]. Реалізація принципу академічної доброчесності передбачає надання об'єктивної та достовірної інформації як основи для пояснення необхідності дослідження окресленої теми. Сама тема, хоч і має базуватися на низці представлених сучасними науковцями проблем, повинна мати оригінальне формулювання. Під час визначення мети, завдань та гіпотези дослідження потрібно пропонувати власні інноваційні ідеї та напрями наукових пошуків, які відображаються в авторській програмі дослідження та методах її реалізації.

Під час підготовчого етапу науково-педагогічних досліджень порушення принципу академічної доброчесності може полягати у плагіаті положень, які підтверджують актуальність теми дослідження без оформлення належного покликання на першоджерело.

Також етичні правила знецінюють шляхом застосування інструментів штучного інтелекту для фабрикації та фальсифікації даних таким чином, щоб посилити важливість проведення дослідження окресленої проблеми [3, с. 169]. Недоброчесним є й перефразування гіпотез наукових праць інших авторів та їх привласнення.

Теоретичний етап науково-педагогічних досліджень охоплює роботу над літературою. Дотримання принципу академічної доброчесності передбачає самостійне складання дослідником списку друкованих робіт, які потрібно опрацювати, дійсне відвідування ним бібліотеки чи електронних ресурсів для аналізу та узагальнення наявних теорій та практичних підходів на основі вивчення джерел [12, с. 218–221].

Порушенням етики наукових розвідок у межах теоретичного етапу є перефразовування без зазначення джерела аналізу літературних джерел з проблеми дослідження, видаючи зазначене за самостійно здійснене, та компіляції. Недоліками у процесі виконання науково-педагогічного дослідження є згадування лише про ті наукові доробки, які некритично позитивно висвітлюють власну траєкторію дослідження, й використання значної кількості цитат у формі прямої мови без власного аналізу та узагальнення, адже це свідчить про відсутність авторської позиції та псевдонауковості. А навпаки – цілісне вивчення наукових концепцій та практичних підходів щодо проблеми дослідження з всебічним аналізом та особистою об'єктивною інтерпретацією сприяє якісній розробці концептуальних основ дослідження, що охоплює формулювання його дефініцій, методологічних підходів, принципів тощо.

У межах проведення емпіричного етапу науково-педагогічних досліджень здійснюють педагогічне спостереження, анкетування, експеримент тощо для збору даних. Щоб забезпечити якість застосування кожного методу та дотримання етичних норм під час реалізації, слід дотримуватися вимог до їх організації. Так, наприклад, проводячи педагогічне спостереження, варто задовольняти такі вимоги: «цілеспрямованість, вибірковість, плановість, системність, організованість, фіксованість, адекватність, повнота» [12, с. 225]. Під час анкетування доцільно дотримуватися точного формулювання його мети та завдань, відповідність опитувальника їх змісту; конкретно та стилістично грамотно прописувати питання; уникати підказок у самих питаннях; не допускати двозначності; поєднувати відкриті та закриті питання; забезпечувати репрезентативність вибірки [12, с. 233–235]. Педагогічний експеримент має відображати введення в освітній процес чогось нового для досягнення мети; необхідні умови, які дають змогу встановити зв'язок між організованим педагогічним впливом та отриманим результатом; документальну фіксацію відповідно до комплексу параметрів досліджуваних феноменів; обґрунтовані та достовірні висновки [2].

Порушення принципу академічної доброчесності під час емпіричного етапу науково-педагогічного дослідження може охоплювати фальсифікацію даних через вигадкування результатів методів анкетування, педагогічного спостереження та експерименту; заповнення анкет замість респондентів; заміни справжніх даних тими, які потенційно зможуть підтвердити гіпотезу дослідження; тощо.

У межах проведення наукових розвідок усі учасники мають надати згоду на участь у них, тому неетичним є проведення дослідження без підтвердження добровільності долучення до них суб'єктів освітнього процесу, використовуючи при цьому їхні персональні дані. Також можна застосовувати опитувальники, розробниками яких є інші дослідники, однак доцільно правильно оформити посилання на джерело та обов'язково вказати авторство. Якщо цього немає, то це є порушенням академічної доброчесності, оскільки відсутність вказівки джерела

означає, що дослідник вперше пропонує опитувальник чи іншу методику і є її автором. Це є проявом плагіату.

На аналітичному етапі опрацьовують отримані під час застосування зазначених вище та інших методів дані. Академічна доброчесність забезпечується тим, що інформацію подано чітко відповідно до реально проведених результатів анкетування, спостереження, експерименту тощо. Дослідник має проаналізувати і ті дані, які дещо суперечили його очікуванням.

Якщо при цьому використовуються напрацювання інших науковців, обов'язковим є коректне оформлення покликань на їхні праці. Підібрані та застосовані на цьому етапі статистичні методи повинні бути релевантними до окресленого завдання.

Працюючи над доведенням гіпотези, доцільно враховувати, що вона може і не бути підтверджена, зважаючи на отримані під час роботи матеріали. Такі дослідження також мають наукову цінність, адже демонструють недоцільність використання запропонованих методики, моделі чи педагогічної системи для виконання попередньо визначеної мети. В контексті надання висновків та рекомендацій варто орієнтуватися на їх взаємозв'язок з отриманими даними: рекомендувати для впровадження слід тільки те, ефективність чого практично та теоретично перевірено.

Зважаючи на зазначене, порушенням академічної доброчесності на аналітичному етапі здійснення науково-педагогічного дослідження є фабрикація та фальсифікація даних, маніпулятивний їх аналіз; приховування отриманих результатів, які суперечать доведенню гіпотези; некоректне оформлення покликань на літературні джерела авторства інших дослідників, плагіат з праць інших, зокрема під час надання методичних рекомендацій чи формулювання висновків. Недобросовісним є також представлення видозмінених даних у формі діаграм, графіків чи таблиць, зокрема шляхом використання інструментів штучного інтелекту [3, с. 169]. Неетично перефразовувати текст джерела без зазначення покликання на нього, подавати розробки матеріалів, напрацьованих іншими, як власні навіть за умови надання їх згоди на це [7, с. 50].

Під час впроваджувального етапу відбувається апробація результатів дослідження на практиці та окреслення пропозицій для підвищення ефективності цього процесу, тому дотримання принципу академічної доброчесності пов'язано якраз з цим. Має відбуватися реальна широка імплементація наукових ідей в освітній процес закладу освіти: дошкільної, загальної середньої, фахової передвищої чи вищої. Це здійснюється відповідно до отриманої згоди адміністрації, педагогів, батьків, здобувачів освіти. Доцільно зауважити, що просто наявність апробації у реальних практичних умовах не свідчить про ефективність запропонованої методики, моделі тощо. Важливими є якраз отримані результати (наприклад, підвищення рівня сформованості конкретного новоутворення в учасників експерименту), які свідчать про результативність впровадження розробок.

Пропозиції щодо організації освітнього процесу для імплементації напрацювань у практику роботи закладів освіти повинні ґрунтуватися лише на даних попередньо реалізованих методів науково-педагогічних досліджень і бути спрямованими на підвищення якості процесів навчання, виховання та розвитку особистості. Впровадження результатів підтверджується протоколами засідання педагогічних рад та спеціальними довідками.

Порушення академічної доброчесності під час впроваджувального етапу може бути пов'язане з наявністю конфлікту інтересів, коли імплементацією наукових напрацювань в освітній процес займаються, наприклад, близькі особи чи родичі дослідника чи коли вони засвідчують високий рівень впливу розробки. Приховування цього факту також свідчить про неетичність [9, с. 169].

Окрім цього, проявом недоброчесності є акцентування на ефективності лише власних напрацювань без порівняння їх з іншими розробками в аналогічному напрямі наукових пошуків; намагання впровадити результати досліджень без згоди хоча б однієї з залучених сторін; підроблення документів, які підтверджують імплементацію авторських розробок.

На підсумковому етапі науково-педагогічних досліджень реалізація принципу академічної доброчесності передбачає якісне оформлення звіту, базуючись на фактичних даних, отриманих під час наукових пошуків, та достовірній їх інтерпретації.

У цьому документі, а також у розроблених методичних рекомендаціях чи наукових публікаціях має міститися лише оригінальний текст; усі запозичені ідеї науковців мають бути правильно оформлені із зазначенням джерела. На дотримання академічної доброчесності під час виконання дослідження вказує опис автором труднощів, які виникали у його процесі, шляхів, якими вдалося їх подолати, або які перспективи окреслено для цього.

Авторами зазначених документів важливо вказувати тих осіб, кожна з яких відповідає всім критеріям: «зробила суттєвий внесок у створення академічного твору, зокрема розробила методологію та/або методику дослідження, зби́рала вихідні дані (частину таких даних), провела експериментальне дослідження, розробила та/або дослідила модель, виконала теоретичний аналіз, розрахунки та/або інтерпретацію даних та/або написала академічний твір або його частину; ухвалила (погодила) остаточну редакцію академічного твору перед його оприлюдненням; згодна нести відповідальність за текст і результати, що містяться в академічному творі» [9]. Упродовж дослідження для демонстрування громадськості проміжних результатів роботи, а також на підсумковому її етапі дослідники беруть участь у науково-практичних конференціях, семінарах, форумах тощо. Дотримання академічної доброчесності під час таких заходів, окрім вимог загалом до підготовки тез доповіді як наукової публікації, передбачає чіткий розподіл на власні ідеї та доробки інших; відкритість до широкої наукової дискусії; використання у межах підготовки комп'ютерної презентації лише особистих напрацювань з наявними покликаннями на джерельну базу [11].

Порушенням принципу академічної доброчесності на підсумковому етапі проведення науково-педагогічних досліджень може бути фальсифікація та фабрикація даних у звітах; необ'єктивна інтерпретація отриманої інформації; плагіат у звіті, наукових публікаціях, методичних рекомендаціях; дописування в кількість авторів осіб, які фактично ними не були. Інколи ознакою маніпуляцій є свідчення лише про успіх реалізації дослідження, відсутність опису труднощів та шляхів їх подолання.

Висновки.

Реалізація принципу академічної доброчесності у процесі виконання науково-педагогічних досліджень здійснюється у відповідності до етапів їх проведення: підготовчого, теоретичного, емпіричного, аналітичного, впроваджу-вального та підсумкового.

Наукова етика передбачає надання об'єктивної та достовірної інформації щодо обґрунтування актуальності проблеми;

Оригінальне формулювання теми; відображення власних інноваційних ідей та напрямів наукових пошуків;

Самостійне складання списку друкованих та електронних наукових праць та їх критичне опрацювання; дотримання вимог до організації педагогічного спостереження, анкетування, експерименту тощо для об'єктивного збору даних; коректне оформлення покликань на праці дослідників; реальну широку імплементацію наукових ідей в освітній процес закладів освіти; якісне оформлення звіту на основі фактичних даних; оригінальність тексту у наукових публікаціях; тощо.

Порушеннями принципу академічної доброчесності під час виконання науково-педагогічних досліджень можуть бути такі: плагіат положень, які підтверджують актуальність теми дослідження; застосування інструментів штучного інтелекту для фабрикації та фальсифікації даних; маніпулятивний аналіз інформації; проведення дослідження без підтвердження добровільності долучення до них суб'єктів освітнього процесу; приховування отриманих результатів, які суперечать доведенню гіпотези; конфлікт інтересів під час імплементації наукових напрацювань в освітній процес; підроблення документів, які підтверджують впровадження авторських розробок у практику закладів освіти; плагіат у звітах, наукових публікаціях, методичних рекомендаціях; дописування в кількість авторів осіб, які фактично ними не були; та ін.

У процесі проведення науково-педагогічних досліджень доцільно реалізовувати принцип академічної доброчесності, що повинні забезпечувати науковці та здобувачі першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти. Будь-які прояви його порушення є неприпустимими.

Перспективи майбутніх наукових розвідок полягають у вивченні зарубіжного досвіду щодо забезпечення академічної доброчесності у межах здійснення науково-педагогічних досліджень.

Література:

1. Дубасенюк О.А. Методи науково-педагогічного дослідження у загальній системі методологічного становлення молодих дослідників. Нові технології навчання: наук. метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. К., 2016. Вип. 89. Ч. II. С. 21–26.
2. Захарченко Н.В. Експеримент як один із методів психолого-педагогічного дослідження. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2014. № 39. С. 230–234.
3. Іваннікова М., Карпенко Н., Педченко Н., Стрілець В., Бірта Г. Академічна доброчесність у наукових дослідженнях. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2025. № 1(115). С. 167–173. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-24>
4. Нагорна Н., Гуца П. Академічна доброчесність як основа розвитку сучасної науки. Актуальні питання гуманітарних наук. 2019. Вип. 23, Т. 3. С. 81–85. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166377>
5. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / укл. Н. П. Кравець. Вид. 3-є, випр. і доповнене. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 74 с.
6. Основи науково-педагогічних досліджень: методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) / уклад. О. М. Варипаєв. Харків: ДБТУ, 2024. 103 с.
7. Основи науково-педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник для здобув. вищ. освіти першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. Єрмоменко, І. Толмачова, О. Кузнецова; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2023. 140 с.
8. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / за ред. З.Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2007. 495 с.
9. Про академічну доброчесність: Проект Закону України від 08.01.2024 № 10392. <https://ips.ligazakon.net/document/ji10516a?an=2>
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
11. Руденський Р., Шишак А. Технологія створення освітніх презентацій у професійній підготовці вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи. Наукові інновації та передові технології (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2025. № 7(47) 2025. С. 1854–1866. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7\(47\)-1854-1866](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7(47)-1854-1866)
12. Тушева В.В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: «Федорко», 2014. 408 с. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a1eb793d-1a0b-4dbb-b865-64cee8ed1e7a/content>

References:

1. Dubaseniuk, O.A. (2016). Metody naukovo-pedahohichnoho doslidzhennia u zahal'niy systemi metodolohichnoho stanovlennia molodykh doslidnykiv [Methods of scientific and pedagogical research in the general system of methodological formation of young researchers]. *Novi tekhnologii navchannia: naukovo-metodychnyi zbirnyk*, 89(II), 21–26.
2. Zakharchenko, N.V. (2014). Eksperyment yak odyin iz metodiv psykholoho-pedahohichnoho doslidzhennia [Experiment as one of the methods of psychological and pedagogical

research]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, 39, 230–234.

3. Ivannikova, M., Karpenko, N., Pedchenko, N., Strilets, V., & Birta, H. (2025). Akademichna dobrichesnist' u naukovykh doslidzhenniakh [Academic integrity in scientific research]. *Naukovyi visnyk Poltav'skoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriia "Ekonomichni nauky"*, 1(115), 167–173. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-1-24>

4. Nahorna, N., & Hushcha, P. (2019). Akademichna dobrichesnist' yak osnova rozvytku suchasnoi nauky [Academic integrity as the foundation of modern science]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk*, 23(3), 81–85. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166377>

5. Kravets', N. P. (Ed.). (2020). *Osnovy naukovykh doslidzhen': navchal'nyi posibnyk [Fundamentals of scientific research: Textbook]* (3rd ed., rev. and enl.). Kyiv: Vydavnytstvo NPU imeni M. P. Drahomanova.

6. Varypaiev, O. M. (Ed.). (2024). *Osnovy naukovo-pedahohichnykh doslidzhen': metodychni vkazivky [Fundamentals of scientific and pedagogical research: Methodical guidelines]*. Kharkiv: DBTU.

7. Yeriomenko, O., Tolmachova, I., & Kuznetsova, O. (Eds.). (2023). *Osnovy naukovo-pedahohichnykh doslidzhen': navchal'no-metodychnyi posibnyk [Fundamentals of scientific and pedagogical research: Educational-methodological manual]*. Kharkiv: Kharkivska humanitarno-pedahohichna akademiia.

8. Kurliand, Z.N. (Ed.). (2007). *Pedahohika vyshchoi shkoly: navchal'nyi posibnyk [Higher education pedagogy: Textbook]* (3rd ed., rev. and enl.). Kyiv: Znannia.

9. Verkhovna Rada Ukrainy. (2024). *Pro akademichnu dobrichesnist': proiekt Zakonu Ukrainy vid 08.01.2024 № 10392 [On academic integrity: Draft law of Ukraine dated 08.01.2024 No. 10392]*. <https://ips.ligazakon.net/document/ji10516a?an=2>

10. Verkhovna Rada Ukrainy. (2017). *Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII (zi zminamy) [On education: Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII (with amendments)]*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

11. Rudenskyi, R., & Shyshak, A. (2025). Tekhnolohiia stvorennia osvitnikh prezentatsii u profesiinii pidhotovtsi vykhovateliv zakladiv doshkil'noi osvity ta vchyteliv pochatkovoi shkoly [Technology of educational presentation creation in professional training of preschool and primary school teachers]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii (seriia «Upravlinnia ta administruvannia», «Pravo», «Ekonomika», «Psykholohiia», «Pedahohika»)*, 7(47), 1854–1866. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7\(47\)-1854-1866](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7(47)-1854-1866)

12. Tusheva, V. V. (2014). *Osnovy naukovykh doslidzhen': navchal'nyi posibnyk [Fundamentals of scientific research: Textbook]*. Kharkiv: "Fedorko". <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a1eb793d-1a0b-4dbb-b865-64cee8ed1e7a/content>